

«Comptes pendents: apunts d'una relectora crònica»

Gornick, Vivian. *Cuentas pendientes: reflexiones de una lectora reincidente*. Trad., Julia Osuna Aguilar. Madrid: Sexto Piso, 2021. 166 p. (Narrativa). ISBN 978-84-18342-14-1. 18,90 €.

Gornick, Vivian. *Comptes pendents: apunts d'una relectora crònica*. Trad., Martí Sales. Barcelona: L'Altra Editorial, 2021. 158 p. ISBN 978-84-123925-0-0. 18,90 €.

Aquests «comptes pendents» de l'escriptora jueva Vivian Gornick, nascuda al barri proletari novaiorquès del Bronx l'any 1935, són la traducció d'un llibre publicat per primera vegada en llengua anglesa a Nova York l'any 2020 amb el títol *Unfinished business: notes of a chronic re-reader*. No és el primer text traduït a l'Estat espanyol d'aquesta autora, més coneguda per la seva obra crítica, d'assaig i (auto)biogràfica. Des de l'any 2017 és el quart volum publicat per l'editorial mexicana amb seu a Madrid Sexto Piso. Aquesta traducció, com l'anterior, són obra de Julia Osuna Aguilar, traductora experimentada i especialista en la novel·la contemporània.^[1]

Com indica el subtítol d'aquesta publicació, els «comptes pendents» en qüestió sumen reflexions entorn de les lectures i re-lectures portades a terme per la mateixa Gornick, de jove, i les realitzades més recentment; fins i tot, com apunta respecte a la novel·la de D.H. Lawrence, *Hijos y amantes* (2017; *Sons and lovers*, 1913),^[2] a la seva «madurez avanzada» (Gornick, 2021, p. 26)^[3] del nostre present, després de força pàgines viscudes i anys intensos d'activisme i compromís polític.

El llibre comença amb una introducció on l'autora destaca la importància de la lectura al llarg de la seva vida i la de «la naturalesa política de la [seva] vida», arrelada «en un bullicioso hogar de izquierdas en el que tanto Karl Marx como la clase obrera internacional eran artículos de fe» (p. 13) i acaba amb un apartat número 10 on, mitjançant una anècdota, l'escriptora fa una reflexió final, tot reiterant la idea central del volum: les seves (re-)lectures al llarg dels anys i en l'actualitat.

El cos central del treball són nou assajos, dedicats a homes (en són sis) i dones (sis més) de lletres, com també una selecció d'obres de cadascun/una, totes publicades per primera vegada al segle XX, amb l'excepció de *Jude l'obscur* (2002; *Jude the obscure*, 1896) de Thomas Hardy. Els escriptors, més aviat novel·listes, són anglesos (D.H. Lawrence, Pat Barker, J.L. Carr, Thomas Hardy) i europeus (les franceses: Colette, Marguerite Duras, la irlandesa d'expressió anglesa Elizabeth Bowen, la italiana Natalia Ginzburg), però també hi figuren dos nord-americans: Delmore Schwarz i Saul Bellow, Premi Nobel de Literatura de 1976, i l'israelià, contemporani de Gornick, Abraham B. Yehoshua. Finalment, hi apareix l'autora guanyadora del mateix Premi Nobel l'any 2007, Doris Lessing, nascuda a Pèrsia (l'actual Iran), que es dona a conèixer i es desenvolupa com a novel·lista a Anglaterra a partir de 1950. No obstant això, i malgrat ésser «devota de Lessing desde la facultad –para [su] generación de feministas en ciernes *El cuaderno dorado era ley sagrada*–» (p. 143), en aquesta ocasió Gornick reflexiona entorn del «delgado volumen» de l'autora dedicat als gats, *Gatos ilustres* (2016; *Particularly cats*, 1967).

Excepte en la categoria de novel·listes, hom podrà apreciar dels noms ja citats que la llista d'autors i obres seleccionats és heterogènia, tant culturalment com estètica; inclús, en relació amb Lessing, fins i tot parlant de gats, Gornick nota la veu identitària. Malgrat el contingut de nivell domèstic i quotidià, doncs, Gornick capta «el tono de la prosa [e]sa voz tan extraordinaria propia de Lessing –fría, clara, desapasionada hasta decir basta, sobrado reflejo de la ausencia de sentimentalismo tan característica de la escritora–» (p. 143-144). No obstant això, i malgrat les particularitats de cada autor i obra (l'existència profundament amargada «por las consecuencias de una vida planteada entorno a la pasión sexual» (p. 30) a D.H. Lawrence; «el anhelo de independencia de la mujer y el anhelo aún mayor de pasión» i «la desconexión emocional» (p. 55) a Colette i la «habilidad para penetrar en la compleja fuerza adictiva del amor erótico» (p. 61) a Duras; «el impacto de la guerra a unas vidas determinadas», retratat a Barker (la Primera Guerra Mundial, 1914-1918, protagonista també a l'obra de Colette) i Carr (la Segona, 1939-1945, la mateixa que entra també a l'escriptura de Bowen i Ginzburg); «el estado extremo de la psique» (p. 67) a Bowen; la identitat jueva a Schwarz, Bellow i Yehoshua, aquesta última comentada en relació amb la de la mateixa escriptora; la dona i la seva circumstància, reflexionades a Sue Bridehead a *Jude l'obscur*), es troba un fil conductor al volum, relacionat amb les lectures de Gornick d'aleshores (en ocasions més llunyanes o més recents) i ara. Queda manifesta la cerca sincera, insistent, de saber, la voluntat de repensar i, sobretot, de conèixer-se un mateix, de no enganyar l'altre ni a si mateixa. En aquest sentit la fotografia de Gornick a la coberta del volum és ben pertinent: una postura asserenada, una mirada endavant, directa, sense por, fins i tot com si estigués esperant la nostra resposta.

El primer assaig, dedicat sobretot a *Hijos y amantes* de D.H. Lawrence, mena Gornick a ponderar la diferència entre amor i sexe. De pas, cita de l'obra en prosa del poeta W.H. Auden, *La mano del teñidor* (2007; *The dyer's hand*, 1962) on apunta «la pereza o el miedo que llevan a la gente a preferir una experiencia de segunda mano al sobresalto de ver y escuchar por sí mismos.» (p. 42). Diria que queda recollit en aquesta citació d'Auden el missatge fonamental de Gornick, reflectit en aquest llibre mitjançant les observacions entorn de les obres concretes, és a dir, que no es pot tenir mandra ni ésser poruc si volem arribar a veure i escoltar en primera persona, i caldrà aguantar l'esglai que això pot representar! A l'últim assaig, dedicat a *Jude l'obscur* de Thomas Hardy, i després de la tercera lectura de la

novel·la (amb períodes de deu anys entre tots tres), Gornick es pregunta: «¿Qué era lo que yo –una vez más– no había comprendido hasta entonces?» Y contesta:

Era la oscuridad tras la pasividad de Sue [Bridehead]: esa ceguera voluntaria en ella que tan bien conocía yo. [...] lo que Hardy había hecho irradiar en Sue era el miedo ancestral a asimilar la experiencia propia. De lo que yo «no me había dado cuenta hasta ahora» era de hasta qué punto ese miedo se deleita en su propia ignorancia, de lo mordaz que es la resistencia. (p. 161).

A l'assaig dedicat a Natalia Ginzburg, Gornick donarà fe ja no com a lectora sinó com a escriptora en vies d'aprenentatge, un aprenentatge que comparteix elements amb l'experiència de la lectora:

En un ensayo, el escritor solo puede tirar de su propio yo sin sustituto posible. [...] el texto solo crece cuando el narrador se involucra no únicamente en la confesión, sino también en la autoinvestigación; en definitiva, la autoimplicación. Al hacer un uso necesario del papel que ha desempeñado uno mismo en la situación, esto es, el de tu yo asustado, tu yo cobarde o autoengañado, estamos dotando al ensayo de tensión narrativa. (p. 114).

Al mateix assaig dedicat a Ginzburg, Gornick recordarà l'elogi rebut als seus deu anys de la professora de l'escola, tot pronosticant que l'alumna es convertiria en escriptora. No és l'única ocasió que Gornick al·ludeix a moments de la seva infantesa o joventut, el que fa que aquest llibre sigui tant testimonial com confessional. El fet que els escriptors triats, majoritàriament canònics i tots blancs, com també la dedicatòria del llibre al poeta, crític literari, assagista i novel·lista nord-americà Randall Jarrell (1914-1965), la referència a feministes nord-americanes de la Segona Onada, com la canadenc Shulamith Firestone, i l'entusiasme amb el qual Gornick, amb vint anys i escaig, rebé l'actuació de l'actriu Ethel Merman tot fent de mare «monstruosa» a l'obra musical *Gypsy*, estrenada a Broadway l'any 1959,^[4] situen Gornick dins una cultura occidental força diferent, més homogènia que no pas l'actual^[5] i d'alguna manera obsoleta. No obstant això, el text brinda observacions ètiques que segueixen ben pertinents al nostre present: «... la libertad sin matices no es libertad ni es nada. Son los matices los que nos hacen actuar como seres humanos civilizados [...] Si eliminamos todos los matices, nos queda solamente la vida animal; en otras palabras, la guerra.» (p. 138).

En aquest temps de conflicte, paga la pena llegir i escoltar aquesta escriptora rigorosa, honesta i exigent, sobretot amb si mateixa. Vivian Gornick apunta que trobà plaer i il·luminació en Natalia Ginzburg i ara ella mateixa ens comunica aquestes experiències, acompanyades de la saviesa adquirida per una llarga vida ben aprofitada.

[Jacqueline Hurtley](#)

Professora emèrita de Literatura en llengua anglesa de la UB

[1] La traducció anterior fou *Mirarse de frente* (2019; *Approaching eye level*, 1996), també traduïda al català per Martí Sales i publicada per L'Altra Editorial: *Mirar-nos de cara* (2019). Els dos primers títols traduïts al castellà per Sexto Piso foren: *Apegos feroces* (2017; *Fierce*

attachments: a memoir, 1987) i *La mujer singular y la ciudad* (2018; *The odd woman and the city: a memoir*, 2015), traduïts per Daniel Ramos Sánchez i Raquel Vicedo, respectivament. Aquests dos títols es troben en català en un volum, amb traducció de Josefina Caball: *Vincles ferotges; La dona singular i la ciutat: dos llibres de memòries* (L'Altra Editorial, 2017). Uns anys enrere, Paidós havia publicat *Escribir narrativa personal*, traduït per Víctor Pozanco (2003; *The situation and the story*, 2001).

[2] D'aquí en endavant citaré la traducció al castellà de la llista inclosa al final d'aquest volum (Gornick, 2021, p. 165-166), seguida del títol de l'obra original i l'any de publicació.

[3] A partir d'aquesta nota, citaré al text només la pàgina d'aquesta obra de Gornick.

[4] Vegeu Gornick, 2021, p. 133-134.

[5] Al capítol «Siete», fa menció de «jóvenes negros y negras» entre els espectadors d'una pel·lícula, però l'aportació d'escriptors afroamericans o d'orígens diversos no hi figuren.